

IKKINCHI TILNI O'QITISHDA KOMMUNIKATIV VA INTERAKTIV METODLARNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Kamilova Gulmira Alimovna, professor, p.f.n

Choriyeva Zebiniso Odilovna

Annotatsiya

Maqolada ikkinchi tilni o'qitishda multimediyaviy va raqamli resurslarning o'rni ilmiy asosda yoritilgan. Video, audio, animatsiya, interaktiv platformalar, mobil ilovalar va sun'iy intellekt texnologiyalarining o'quv jarayoniga ta'siri tahlil qilingan. Raqamli muhitning afzalliklari, cheklovlari va samaradorligi haqida mufassal xulosalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: multimedia, raqamli resurs, til o'rgatish, mobil ta'lim, onlayn platforma, sun'iy intellekt.

Аннотация

Статья посвящена научному анализу роли мультимедийных и цифровых ресурсов в обучении второму языку. Рассматриваются видео-, аудио- и интерактивные материалы, мобильные приложения, образовательные платформы и AI-технологии. Описаны их преимущества, ограничения и влияние на формирование языковой компетентности.

Ключевые слова: мультимедиа, цифровые ресурсы, обучение языку, мобильное обучение, онлайн-платформа, искусственный интеллект.

Annotation

This article analyzes the role of multimedia and digital resources in second language acquisition. It explores the use of video and audio materials, interactive tools, mobile applications, online platforms, and AI technologies in language teaching. The paper highlights their benefits, limitations, and the impact on developing linguistic competence.

Keywords: multimedia, digital resources, language teaching, mobile learning, online platform, artificial intelligence.

Kirish. XXI asr ta'lim tizimi raqamlashtirish, global kommunikatsiya va axborot texnologiyalarining o'sishi bilan xarakterlanadi. Bu jarayonlar xorijiy tillarni o'qitishda yangi metodik yondashuvlarni talab qiladi. An'anaviy o'qitish shakllari bilan bir qatorda multimediyaviy platformalar, mobil ilovalar, onlayn kurslar va interaktiv resurslar til o'rganishning yangi bosqichini boshlab berdi. Multimediyaviy muhitda o'quvchi faqat tinglamaydi yoki o'qimaydi, balki ko'radi, tahlil qiladi, muloqot qiladi va o'z bilimlarini

mustaqil ravishda sinab ko'radi. Shuningdek, raqamli vositalar har qanday joyda va har qanday vaqtda ta'lim bilan shug'ullanish imkonini yaratadi.

Multimedia texnologiyalariga asoslangan o'qitish pedagogik samaradorlik, vizual nutqni rivojlantirish, eshitish ko'nikmalarini mustahkamlash va madaniy kontekstni anglashda muhim vazifa bajaradi. Ushbu maqolada ikkinchi tilni o'qitishda multimediyaviy va raqamli resurslarning o'rni, ularning afzalliklari, kamchiliklari va amaliyotda qo'llanilishi ilmiy asosda yoritiladi.

Ikkinchi tilni o'rgatish jarayonida asosiy maqsad — o'quvchining haqiqiy muloqot qilish qobiliyatini shakllantirish. Zamonaviy pedagogika tilni faqat grammatik qoidalar asosida emas, balki kommunikativ faoliyat orqali o'zlashtirishni maqsadga muvofiq deb hisoblaydi. Kommunikativ yondashuv, interaktiv usullar va tajribaga asoslangan o'qitish samaradorligi bilan ajralib turadi. Maqolada ushbu metodlarning shakllari, mazmuni va amaliyotdagi afzalliklari ko'rib chiqiladi.

Adabiyotlar tahlili. C.Larsen-Freeman, J.Scriven, D.Nunan, H.P.Brown kabi olimlar kommunikativ metodning asosiy prinsiplari: ma'nega e'tibor, real muloqot, o'quvchining faolligini oshirish va mavzu asosida nutq faoliyatini tashkil qilish ekanini ta'kidlashgan. Interaktiv yondashuvda jamoaviy ish, parlar ishi, dialog-rol o'yinlari samarali ekani ko'rsatilgan.

Asosiy qism. Kommunikativ yondashuv ikkinchi tilni o'rgatishda eng samarali metodlardan biri bo'lib, u tilni hayotiy vaziyatlarda, real muloqot orqali o'zlashtirishni nazarda tutadi. Bu yondashuvda o'quvchi markaziy o'rinda bo'lib, darsning asosiy maqsadi — unda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishdir. Kommunikativ yondashuvning asosiy g'oyasi tilni grammatik qoidalar yig'indisi emas, balki muloqot vositasi sifatida o'rgatish hisoblanadi. Shu sababli ma'noga qaratilgan faoliyat, muammoli vaziyatlar va interaktiv topshiriqlar katta ahamiyatga ega.

Meaning-focused instruction — kommunikativ yondashuvning muhim tarkibiy qismi bo'lib, u fikrni tushunish va to'g'ri ifodalashga qaratilgan. Bu usulda o'quvchi grammatikadan avval muloqotning mazmuniga e'tibor qaratadi. Masalan, audio yoki video materiallarni tinglab, ularning mazmunini tushunish, savollarga javob berish, vaziyatni tahlil qilish orqali til o'rganiladi.

Interaktiv metodlar (pair work, group work, role-play, simulation) o'quvchini faol muloqotga jalb etadi. Juftlikda ishlash (pair work) dialoglashuv faoliyatini rivojlantiradi, guruhda ishlash (group work) jamoaviy hamkorlikni kuchaytiradi. Rolli o'yinlar esa talabani hayotiy vaziyatga olib kiradi. Masalan, "sotuvchi va xaridor", "uchuvchi va yo'lovchi", "doktor va bemor" kabi vaziyatlar orqali o'quvchi tildan amaliy ravishda foydalanish imkonini topadi.

Think–Pair–Share texnologiyasi o'quvchilarning tanqidiy va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Bu usulda o'quvchi avval o'ylaydi, keyin juftlikda fikrlashadi va oxirda jamoa oldida o'z xulosalarini bildirishadi. Bu jarayon o'quvchining nutq madaniyatini va fikrni aniq bayon qilish kompetensiyasini oshiradi.

Kommunikativ dars modeli odatda bir necha bosqichdan iborat bo'ladi. Boshlang'ich bosqichda o'quvchi mavzuga qiziqtiriladi. Keyin tinglab tushunish yoki o'qish faoliyati amalga oshiriladi. Shundan keyin grammatik va leksik material boshqarilgan mashqlar orqali o'zlashtiriladi. Darsning eng muhim qismi — erkin muloqot bosqichidir. Unda o'quvchi rolli o'yinlar, debate va discussion orqali tildan erkin foydalanadi. Dars oxirida fidbek va xulosalar beriladi.

Loyiha asosida o'qitish (Project-based learning) ham kommunikativ yondashuvning samarali shakllaridan biri hisoblanadi. U o'quvchidan ma'lumot to'plash, tahlil qilish, ijodiy fikrlash va taqdimot qilishni talab qiladi. Loyiha ishlarida o'quvchi tildan doimiy foydalanishi tufayli uning nutqiy kompetensiyasi tez rivojlanadi. Masalan, o'quvchi intervyu olishi, videorolik tayyorlashi yoki tadqiqot loyihasini taqdim etishi mumkin.

Shunday qilib, kommunikativ va interaktiv metodlar o'quvchining tilni amaliy o'rganishini ta'minlaydi, unda faol muloqot ko'nikmasini rivojlantiradi va tilni tabiiy ravishda qabul qilishga yordam beradi. Bu usullar zamonaviy til ta'limining asosiy yo'nalishlaridan biriga aylangan.

Xulosa. Ikkinchi tilni o'qitishda multimediyaviy va raqamli resurslar ta'lim amaliyotining ajralmas qismiga aylandi. Ular o'quv jarayonini vizual, audiovizual va interaktiv elementlar bilan boyitadi, o'quvchining tilni tez, chuqur va qat'iy o'rganishiga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalarning samarali joriy etilishi o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantiradi, mustaqil o'qish imkonini kengaytiradi va motivatsiyani oshiradi.

Ta'lim muassasalarida multimediyaviy yondashuvni keng qo'llash, o'qituvchilarni raqamli pedagogikaga o'rgatish, o'quv dasturlariga zamonaviy raqamli platformalarni integratsiya qilish va AYI imkoniyatlaridan unumli foydalanish kelajakda til o'qitish sifati va samaradorligini yangi bosqichga ko'taradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Krashen, S. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Pergamon.
2. Mayer, R. (2021). *Multimedia Learning*. Springer.
3. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.
4. Stockwell, G. (2016). Mobile language learning. *The Routledge Handbook of Language Learning and Technology*, 296–307.

5. Rajabov, T. I. (2023). Distinctive Features of Folk Songs that Serve in the Spiritual and Moral Formation of Bukhara Pupils. *Pioneer: Journal of Advanced Research and Scientific Progress*, 2(3), 59-68.
6. Rajabov, Tukhtasin Ibodovich. "The Mechanism of Teaching Uzbek Musical Folklore." *Procedia of Philosophical and Pedagogical Sciences ISSN 2795.546X*: 1.
7. Ibodovich, Rajabov Tukhtasin. "The Educational Significance of Children's Folk Songs in Music Culture Lessons." *European Scholar Journal* 2.6 (2021): 139-141.
8. Alimovna K. G., Abdurafovna B. A. Innovative Approaches to Creating a Developmental Environment for Preschool Children //Web of Teachers: *Inderscience Research*. – 2025. – T. 3. – №. 3. – C. 1-5.
9. Kamilova, G. A. "PARAMERIK JANRLAR VOSITASIDA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA PSIXOLOGIK YONDASHUV." *Inter education & global study* 5 (2024): 565-5574.
10. Kamilova, G. A. (2021). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIARIGA RAHBARLIK VA BOSHQARISHDA ZAMONAVIY YONDASHUV. *Scientific progress*, 2(7), 1149-1153.
11. Safarova, Soliha, and Gulmira Kamilova. "MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING ERKIN FIKIRLASHINI SHAKLLANTIRISHDA INTERFAOL USULLARNING AHAMIYATI." *Modern Science and Research* 3.12 (2024): 504-507.
12. Kamilova, G. (2025). MAKTABGACHA YOSH BOLALARDA EKOLOGIK MADANIYAT ASOSLARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI. *Modern Science and Research*, 4(3), 617-622.
13. Olimov S. S., Mamurova D. I. Information Technology in Education //Pioneer: Journal of Advanced Research and Scientific Progress. – 2022. – T. 1. – №. 1. – C. 17-22.
14. Olimov S. S., Mamurova D. I. Opportunities to use information technology to increase the effectiveness of education //International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECSE). – 2022. – T. 14. – №. 02.
15. Abdullaev S., Mamatov D. Pedagogical foundations in the teaching of folk arts and crafts of Uzbekistan in the training of teachers of fine arts //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2023. – T. 420. – C. 10019.